

Da imamo meščanski učitelji po novi regulaciji za priboljšek samo poldruhi liter vina mesečno, temu ni kriva neorganiziranost, ampak krivo je naše osrednje vodstvo, ki ni imelo ali volje ali moči, da bi bilo preskrbelo pošteno regulacijo plač svojim članom meščanskim učiteljem." Nasprotno tem besedam trdim, da je vodstvo Zaveze storilo v zadevi gmotnega položaja meščanskošolskega učiteljstva svojo dolžnost. Da vodstveni koraki, napor in stremjenja, niso imeli do sedaj v tem pogledu uspeha, ne leži krivda v vodstvu, temveč v naši osrednji vladi v beogradskem narodnem predstavništvu. Vse to je dobro znano tudi tovarišu D. H., vendar je hitel pobrati krepelc in ga zavilitel nad Zavezino upravo, katere član je sam.

Da dela vodstvu krivico, hočem z dejstvi dokazati.

Zavezi ni bilo znano, da se dela v narodnem predstavništvu v Beogradu na spremembi srbskega šolskega zakona z dne 19. aprila 1904 in da se razširi ta veljavnost na vso državo. O tem je ni obvestil ne parlamentarni šolski odsek, ne Učiteljsko združenje. V odseku so pač bili tudi slovenski narodni poslanci vseh treh strank, vidi se pa, da se niso mnogo brigali za načrt, sicer bi gotovo ne bilo v zakonu toliko določil, ki se ne strinjajo z našimi razmerami. Za načrt sva izvedela s tovarišem Ganglom 23. junija l. l., ko sva se mudila tiste dni v Beogradu. V naglici sva ga pregledala in videla, da ima mnogo nedostatkov, med drugimi tudi tega, da ne omenja niti z besedico meščanske šole in ne določa plač meščanskemu učiteljstvu. Da bi se popravilo v načrtu vsaj to, sva posredovala pri referentu, ki je bil ljudski učitelj, pri slovenskih narodnih poslancih, pri demokratični zajednici in potem te pri ministru prosvete g. Ljubi Davidoviču. A bilo je prepozno. Zakonski načrt je bil v odseku sprejet in že na dnevnem redu se je narodnega predstavništva, ki se je vršila dne 25. jun. l. l. Obljubilo se nama je bilo, da se bodo plače meščanskega učiteljstva določile s posebnim zakonom. Tega zakona pa še do danes ni. Vodstvo Zaveze ni pustilo zadeve z vidika. Vlada je bila izdelala načrt pragmatike državnih namoščenecv in ga razposlala meseca novembra uradniškimi organizacijam v pre-sojo. V načrtu predložene pragmatike je bilo učiteljstvo izpuščeno, četudi smo v smislu člena 3. sedaj veljavnega šolskega zakona državni uradniki. Zaveza se je zavzela z vso silo za to, da nas uvrste v načrt uradniške pragmatike v kategorijo B. Sestavila je obširno spomenico, kjer je utemeljila opravičene naše zahteve. Odstavek v spomenici glede meščanskega učiteljstva se glasi doslovno:

Pa še drug velik nedostatek ima šolski zakon z dne 23. julija 1919. Ta zakon kakor tudi načrt zakona uradniške pragmatike sta prezrla strokovno in meščanskošolsko učiteljstvo. Niti z besedico ga ne omenjata.

V Sloveniji je sedaj po večjih mestih 18 meščanskih šol. Na teh šolah poučujejo strokovni učitelji, ki morajo napraviti poseben izpit učne usposobljenosti za meščanske šole iz ene izmed teh strokovnih skupin. Strokovnih učiteljev na meščanskošolske šole iz ene izmed treh strokovnih je morala vlada otvoriti letos na učiteljskih v Ljubljani in Mariboru celoletne tečaje za vse tri strokovne skupine za učitelje, ki se pripravljajo za ta strogi izpit. Ker imajo ti strokovni učitelji višjo kvalifikacijo, naj se uvrste za en razred

vsem vsestranska. Ni dovolj le pedagoška in stanovska izobrazba. Ona mora biti vse širša in globlja. Nujen je študij sociologije, politike kot znanosti in nacionalne ekonomije."

"Narodno gospodarsko delo je težišče vsega narodnega dela in vršujeta naj vzajemno mož in žena na podlagi velike ideje socializma."

"Da bo pa narod sprejemljiv za to veliko idejo, je treba intenzivnega prosvetno-kulturnega dela. Kultura mora biti podlaga vsemu političnemu in gospodarskemu delu med narodom. Kulturno delo mora biti zato nepolitiško, ali bolje rečeno — brez strankarskega pečata. Politika namreč nikakor ne sme iskati namena sama v sebi ali morda celo v osebnih koristih, ampak je le del praktičnega kulturnega udejstvovanja... Kakor nas more gospodarsko osvoboditi le socializem, tako nas more političsko le demokratizem, ki uniči vse razredne privilegije..."

Citirane odstavke sem vzela iz programa našega slovenskega učiteljstva, ki slavi z njim svoj kulturni preporod in reprezentira v možu in ženi ona činitelja, ki sta v prvi vrsti poklicana, da peljeta tudi narod k zibelki preporoda ter ga pripravita za svečani dan vstajenja k lepši in svobodni bodočnosti! —

višje od ljudskošolskega učiteljstva, začno naj torej službovati v IX. in napredujejo do najnižje stopnje VI. razreda činovnega razreda. Meščanskošolsko učiteljstvo v Sloveniji pričakuje, da se ugodni njegovi opravičeni zahtevi. — To spomenico je Zavezino vodstvo poslalo ministrskemu predsedstvu, ministrstvu prosvete, ministrstvu financije, ministru g. dr. Lukiniču kot predsedniku komisije za uradniško pragmatiko, ministroma gg. dr. Kramerju in Kristanu in demokratični zajednici v narodnem predstavništvu. S posebno vneto se je zavzel za naše zahteve v odsotnosti g. ministra Kristana, sekretar g. dr. Lotrič, ki je poslal v zadevi zahtev meščanskega učiteljstva vodstvu Zaveze to-le sporočilo: "Glede meščanskošolskega učiteljstva so Vaše pripombe povsem opravičene. To je sprevidel tudi načelnik ministrstva za konstituantu, ki je referent glede predmetne zakonske osnove."

Tik pred odločilno sejo dotične komisije je vodstvo Zaveze še enkrat brzojavnim putem skušalo zainteresirati vse zgoraj navedene merodajne kroge za naše zahteve. Uradniška pragmatika je padla v vodo in z njo tudi zahteve ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva.

Zaveza pa tudi po teh neuspehih ni pustila zadeve v nemar. Z vladnim svetnikom g. dr. Skabernetom sva bila pred božičem l. l. zopet v Beogradu. Posredovala sva v raznih šolskih vprašanjih na ministrstvu za prosveto in ministrstvu za konstituantu, pri g. dr. Palečku. S posebno vneto sva se potegovala in se zavzemala za meščansko učiteljstvo. G. dr. Skaberne je dobil na ministrstvu za prosveto nalog, da sestavi v smislu najne intervencije načrt naredbe, s katero se začasno uredi plače meščanskega učiteljstva da jo odobri ministrski svet. Gospod vladni svetnik je to tudi naredil in poverjeništvu za uk in bogočastje v Sloveniji je predložilo načrt na pristojno mesto. S posebno vlogo se je Zaveza obrnila na ministrstvo za prosveto in ministrsko predsedstvo ter prosila za potrditev dotične naredbe. Toda zaman! Rešitve ni! Vse naše tozadevne vloge leže nerešene v beogradskih ministrstvih.

Pa tudi odslej ne bo mirovala Zaveza. Stori la bo vse, kar je v njeni moči, da se uredi čimprej plače meščanskega učiteljstva. Nikakor ne smemo pustiti, da se spodkoplje temelj meščanski šoli, ki smo jo komaj začeli graditi.

Toliko se mi je zdelo potrebno pojasniti in zavrniti napade na vodstvo Zaveze, ki tako radi in v zadnjih časih pogosto prihajajo z bregov deroče Drave.

VINKO MODRINJAK:

Izpit učne usposobljenosti in napredovanje učiteljev bivših vojakov.

Izpit učne usposobljenosti je po starem avstrijskem zakonu od leta 1886. nekaka ponovitev mature. Predpisi za ta izpit zahtevajo v prvi vrsti poznanje snovi iz raznih predmetov in kot nameček majhen poizkus učne prakse potom polurnega učnega nastopa učitelja kandidata. Učitelj naj dokaže tekom pol ure svojo mojstrstvo pri učnem nastopu, naj se prilagodi učenčevemu izborju, "dividualnosti" v ca. 30 minutah. Nobeden pedagog ne more trditi, da je s svojim polurnim poučevanjem ob priliki učnega nastopa pri polaganju usposobljenostnega izpita dosegel zaželjeni uspeh. Ako bi to res dosegel, bi moral biti nad vse spreten dušeslovec, koji spoznava notranjost učenca v več ali manj navihanem nosku.

Če smo si že dovolili izjemne olajšave in popust v predizobrazbi učitelja z vojnimi maturami in enomesečnimi tečaji, bi pač bilo pričakovati, da se tudi glede predpisov polaganja izpita učne usposobljenosti ne držimo krčevito zakona zrušene stare avstro-ogrške države.

Ako predlagam, da posnamemo od Glöckelna v Avstrijski republiki že od avgusta 1919 upeljane predpise oziroma reforme na polju izpita učne usposobljenosti, sem uverjen, da se strinja s tem vsa mlajša pedagoška generacija, ki občuti potrebo reformiranja zastarelega zakona.

Zahtevano navajam v glavnem v sledečih točkah: Učni nastop naj tvori središče zahtev, temelj za ustni izpit naj bo kolokvij o dovršenem učnem nastopu, ob koji priliki naj kandidat dokaže obvladanje metodične snovi, nova stremjenja na polju vzgoje v in izven šole. Sposobnostni izpit naj bo praktičnega značaja. Za pismeni izpit se pa zahteva samo naloga iz vzgoje in ukoslovja in iz specialne metodike.

Avstrijsko naučno ministrstvo je že meseca oktobra 1919 dovolilo učiteljem

bivšim vojakom položitev sposobnostnega izpita z 8 mesečno prakso, ter s tem pripomoglo k materijelni odpomoči prizadetih.

Naše ministrstvo je sicer v zakonu "O izpremembah in izpolnitvah zakona o narodnih šolah z dne 19. aprila 1914" od meseca julija 1919 zagotavljalo v členu 29, da se ukrene vse potrebno glede učiteljev vojakov kasneje, da isti radi zakasnitve položnja izpita učne usposobljenosti ne bodo prikrajšani, toda ta obljuba se niti po preteku enega leta ni izpolnila. Vsi učitelji-vojaki so radi neizpolnitve te obljube občutno oškodovani, ker nima učitelj-vojak brez izpita učne usposobljenosti, ako ima v času, ko stopi zakon v veljavo, manj kot 5 let učiteljske službe, pravice do periodičnih poviškov.

Nujno potrebno je, da se popravi učiteljem-vojakom storjena škoda, da se jih ne zapostavlja učiteljem-nevojakom in da se preustroji predpisi za izpit učne usposobljenosti.

ALBIN SPREITZ:

Organizacija mišlj-nja.

Povod tem skromnim vrstam mi daje načelo: "Skujmo naše organizacije tesneje, ne zgolj na zunan, temveč prav posebno na znotraj!" Le idejno soglasje učiteljskih bataljonov rodi radost in požrtvovalnost vseh do šolskega in organizatoričnega dela! Na videz smo homogeno, dejansko pa heterogeno telo. —

V naših vrstah deluje agilno le vedno ena skupina. Druga stoji ob strani, ne rečem, da iz duševne ali telesne nezmožnosti, temveč iz premalega interesa. Čaka, kaj se sklene in se po tem ravna iz discipline. Tretja skup. žrtvuje svoje agilne duševne in telesne sile agitacijam raznolikih političnih strank, ki si načeloma tako nasprotujejo kakor nekda Pavel in Savel.

To učiteljstvo ne more harmonirati že iz navedenih vzrokov.

Kje ostaja bratstvo, ki nas veže po stanu in menim več ali manj tudi po pokolenju in gmočnih razmerah? —

Saj smo učitelji z malimi izjemami proletarci idealisti do smrti! Delavske strokovne organizacije po celim svetu stremijo za tem, da se tudi politično združijo v eni stranki. To je danes splošno geslo in splošno stremjenje ne samo pri duševnih delavcih, trgovskem ter industrijskem stanu. Pa mi učitelji? Živimo kot dvoživke več ali manj.

Plitve idealistične vode nam ohlajajo interes do velikih političnih grupacij, ki si snujejo v svetu, da udarijo nekoč z vulkaničnimi učinki, ali nas tirajo v razne stranke, da zgubivamo smisel do bratstva, ki nas veže po stanu in idejah vzgojitelja. Jugoslovanski učitelj bratje in jugoslov. učiteljice sestre, razpravljajmo o vseh perečih, časovnih svetovnih kulturnih, verskih, vzgojnih in gospodarskih naziranjih! Modus se pač najde, bodisi v društvih ali izven njih, v naših glasilih, to je stvar večinskih sklepov, in videli bode, da se najdemo! — Večinski sklepi po demokratičnem principu bodo naša strniena falanga in manifestacija na zunan!

Manj priučeni plitvi idealistični fraz. več korajže, več razumevanja za socialni sestav in poimovanje družbe in — handeronski homo nove jugoslovanske dobe! —

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer je ob lepi udeležbi zborovalo 18. marca t. l. pri Kapeli.

Tov. K. Pertl, domači nadučitelj, pozdravi zbrano učiteljstvo in starega prijatelja učiteljstva, g. inženirja Lupša. V iskrenih besedah se spominja pred kratkim umrlega tov. S. Cvahteja, ki je bil ponos in dika našega društva. Istotako se spominja v toplih besedah nekdanje naše tovarišice Terezije dr. Zmavčeve roj. Petovar, bivše učiteljice pri Kapeli. Dnevni red zbrano učiteljstvo predružači v toliko, da se predavanje g. inženirja Lupša postavi na prvo mesto.

I. Gospod predavatelj nas je v več kot dve uri trajajočem nad vse zanimivem govoru uvedel v Siam in nas temeljito seznanil s tamkajšnjimi razmerami.

Najprej nam je opisal glavno mesto Bangkok z njegovimi umetnimi stavbami, nato centralni Siam, način pridelovanja riža, življeje in promet na vodi, krasoto lotos-cvetlic, šege in navade prebivalstva, zgodovinski pomen mesta Ajutija itd. Potem je prešel na opis severnega Sijama s tamkajšnjimi pragozdi. Zelo zanimivo nam je predložil, kako reke plavijo o poudnji

velikanske množine „tik“-lesa iz pragozdov v nižave. Opisal nam je nadalje državni ustroj, šol. razmere, narodno zavednost siamskega prebivalstva in blagostanje v gospodarskem oziru. H koncu je še podal natančno zgodovinsko sliko cele države. Prinesel je s seboj tudi veliko število raznih slik in fotografij, ki so zelo jasno ponazorovale njegovo nad vse zanimivo predavanje. Burno odobravanje, ki je sledilo predavanju, je bil najboljši dokaz, kako dober utis in veliko zanimanje je isto doseglo pri navzočih. Tov. predsednik se je g. inženirju v lepih besedah zahvalil za nad vse krasen užitek.

II. Tov. Koprivc nam je nato kratko in temeljito poročal o nerazdeljenem dopoldanskem pouku. O vprašanju so zbrani živahno debatirali. Končno sprejmejo sledeče predloge:

1. Nerazdeljen pouk naj se začasno za poskušnjo uvede samo na takih šolah, kjer za to prosijo kr. š. sveti. 2. Na šolah pa, kjer se ta pouk ne upelje, naj se uvedejo vročinske počitnice. 3. Večina učitelje za letne počitnice. Tov. predsednik se predavatelju zahvali za jedrnatu poročilo. III. Na Ganglov poziv v 10. šte. »Uč. Tov.« se sklene plačevati mesečno članarino 10 K. Predlagalo se je tudi, da naj pristopijo učitelji in šole kot člani k »Zgodovinskemu društvu za Sl. St.« v Mariboru. IV. Sklenilo se je, da se Zavezi pošljejo sledeči predlogi: 1. Namesto doseganega Uradnega lista deželne vlade za Slovenijo naj se izdaja za šolstvo poseben Uradni list. 2. Šolska naznanila naj se delijo polletno. Tretji red zunanje oblike pismenih izdelkov naj se namesto doseganega »malo lična« spremeni v »zadostno«, ker je isti tudi pri vedenju, marljivosti in pri napredku pozitivnem ne pa negativnem. 4. Odpravi naj se krivica, ki se godi učiteljem roč. del na nesistemizir. mestih glede plače. Sprejel se je tudi predlog tov. pevovodja, da se vsako zborovanje začne in konča s pesmijo. Prihodnje zborovanje hode meseca maja pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Predavatelj naj pravčasno naznanijo svoje teme tov. predsedniku. Berta Menhart.

+ Z občnega zbora »Društva slov. učiteljev v Ljubljani« se nam poroča sledeče:

1. Društvo se udeleži učit. kongresa v Beogradu po svojih delegacijah. Zahtevajmo pa pri okr. učit. društvi, da tudi Zaveza določi primerno število učiteljic-zastopnic za ta kongres. Sploh se priporoča učiteljicam živahnejše delo v okr. učit. društvi, da se omeje očitki o stanovski nezavednosti in da bodo učiteljice enakopravne z moškimi kolegi tudi v delu.

2. Letna članarina se zviša na 6 K nadplačila so dobrodošla. Povišani prispevki se porabijo v prvi vrsti za izdajo »Let. poročila«.

3. Določijo se anketa 10tih učiteljic, ki bodo premetrile od »Zaveze« popravljeni »Načrt šol. zakona« in stavile svoje izpreminjevalne predloge.

4. Ostro se je obsojalo nastopanje ravnateljev Brinarja in Serajnika iz Celja ki sta k »Načrtu šol. zakona« glede dekl. meščanskih šol poslala sledeče izpreminjevalne predloge:

a) Na dekl. meščanskih šolah mora biti ravnatelj in še 1 učitelj moški, in sicer zaradi vzdržavanja discipline in zastopanja v javnosti (!)

b) Učiteljice meščanskih šol naj jemajo starostne doklade le do 20. služb. leta, ker imajo — po njunem mnenju — učiteljice enake plače z učitelji le na ljud. šolah.

Vse navzoče učiteljice so dvignile oster protest proti takemu nazadnjaškemu naziranj. Zahtevamo vodstvo in pouk na dekl. šolah za-se.

Tozadevno vlogo je odposlalo društvo že mes. januarja t. l. na Viš. šolski svet.

5. Šol. list po večini ne ugaja. Učiteljice naj si beležijo svoje izkušnje glede šol. lista in naj svoje ocene prinašajo na dnevni red okr. učit. društev in dom. konferenc. Šol. list je podlaga novim čitankam. Če odstranimo iz njega ono, kar ne ugaja mladini, bodo s tem rešene tudi čitanke.

6. Učit. Waschte predlaga, da bi učiteljstvo in vsa naša javnost z mladinsko organizacijo kaj ukrenila proti npravnemu propadanju naše mladine. Določijo se prvi tozadevni sestanek na torek 6. apr. t. l.

7. Učit. Sodnik pozivlja učiteljice, da prispevajo k učit. konviktu. Namerava se baše ustanoviti menza za učit. otroke. — Dalje predlaga, naj bi se pri usposobljenosti, izpitu za meščan. šole privzela trigonometrija tudi v izpitu snov za učiteljice, da se nam ne bodo očitale olajšave pri izpitu. Tudi se s trigonometrijo le olajša študiranje fizike.

8. Oblastna zaščita dece in mladine v Sloveniji je korporacija, ki v njej učiteljice nimajo nobenega zastopstva. Le tako je mogoče, da se je sklenilo dekl. zavod za npravno pokvarjeno mladino v Koročevju dati v roke redovnicam, dasi je bila prvotno že določena posvetna učiteljica za vodstvo tega zavoda. Kakor se je deški zavod izročil posvetnim učiteljem, enako je oddati dekl. oddelek posvetnim učiteljicam.

Protestiramo tudi proti temu, da se je bivši učiteljico Štebijevo odstranilo iz Viš. šol. sveta in poslalo mesto nje v to korporacijo Fr. Lavtičarja.

9. Predsednica V. Zupančičeva pozove učiteljice, da pomagajo sestaviti statistiko žen. učiteljstva v Sloveniji. Določijo se poverjenice za posamezne okraje, ki bodo prevzele to nalogo.

10. Prihodnji občni zbor bo o Božiču l. 1920.

+ **Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani** je zborovalo v sredo dne 31. marca 1920. Po poročilu tajnika in blagajnika sklene občni zbor soglasno razpust društva. Vse društveno premoženje v znesku 5201 K 75 h se izroči po § 22. društvenih pravil »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« v oskrbo in varstvo. S tem je nehalo delovati eno najstarejših društev na Slovenskem. Prvikrat je društvo zborovalo 31. marca 1869. l. zadnjikrat 31. marca 1920. Prvi predsednik društva je bil pokojni Andrej Praprotnik, zadnji pa naš zaslužni Juraj Režek.

Okrajno učiteljsko društvo v Velikovcu je imelo svoj redni občni zbor dne 13. marca 1920 v Velikovcu. Predsednik tov. Magerl je otvoril zborovanje ter se v svojem nagovoru spominjal prvih mesecev po razsulu Avstrije. Takrat smo upravičeno pričakovali, da je šolstvu napočil nov čas. Mislili smo, da so končno politiki prišli do spoznanja, da je ljudska izobrazba predpogoj za obstoj ter gospodarski in kulturni napredek naroda; zato smo bili uverjeni, da politične stranke ne bodo več tako brezvestne, da bi zlorabljale šolstvo v svoje sebične namene. Upali smo, da bo končno učitelj neomejen gospodar v šoli, kakor je duhovnik v cerkvi, poštar na pošti, postajenačelnik na železni. postaji itd. Upali smo, da so za vedno minuli časi, ko se je učiteljstvo med sabo pripravilo zaradi takozvanega svetovnega naziranja, političnega prepričanja in drugih takih predsodkov. Varali smo se. Posebno nas boli, da je satan, ki črti slovo, povzročil zonet razdor med učiteljstvom. Koroško učiteljstvo odklanja ta boj za oslavo senco in vztraja pri svojih načelih, ki jih je že onetovano poudarjalo. Stanovska zavest mora biti tista trdna skala, ob katero se bodo zaman zaganjali valovi političnega življenja in ob kateri si bo razbil svojo butico vsakdo, ki bi se drznil nasprotovati naravnemu razvoju šolstva. Vršiti hoče in nadalje svojo narodno dolžnost ter odločno nastopati proti brezvestnim elementom, ki se pojavljajo že tudi na Koroškem, hoteč prenesti politično bratovornost tudi semkaj.

Nato je predsednik prešel na dnevni red. Poročal so:

1. Okraj. šol. nadzornik tov. Koschier: Nasveti za pouk in šolsko uradovanje. Predavanje je bilo res praktičnega pomena, saj je predavatelj zajemal snov iz živcev boratega izkustva.

2. Tov. Zinkova: Učiteljica v boju za pravice koroških Slovencev.

3. Tov. Möderndorfer: Učitelj in narodno-propagandno delo na Koroškem.

Oba poročevalca sta za zanimivo podajanje direktiv na polju dela za narod žela splošno priznanje.

4. Tov. Čopič je predlagal in utemeljeval več resolucij, ki so bile soglasno sprejete.

5. Volitve: Predsednik tov. Magerl, namestnik tov. Burdjan, I. tajnik tov. Gaspari, 2. tajnica tov. Zinkova, blagajničarka tov. Mencingerjeva, odborniki: tov. Klanjšček, Möderndorfer in Čopič, namestniki: tov. Likar in tov. Božičeva.

Nato se je predsednik v toplih besedah zahvalil za obilno udeležbo ter zaključil zborovanje.

+ **Občni zbor »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«** za 25. upravno leto se je vršil dne 31. marca v Učiteljski tiskarni. Prisotnih je bilo vseh skupaj 39, med temi 9 nečlanov. Predsednik Jakob Furlan otvori zborovanje s prijaznim pozdravom in spominjajoč se društvene 25letnice. Nato poda besedo tajniku Juraj Režku, ki je poročal sledeče:

Slavni zbor!

Na lanskem občnem zboru potrjeni stari odbor Vam tudi letos ne more kaj posebnega poročati o svojem delovanju in o razvoju našega društva v minulem letu. Nesrečne vojne razmere so tudi še v povojnem lanskem letu s svojo neznosno draginjo in drugimi vojnimi posledicami pritiscale k tlom nas in naše dobre prijatelje, da nam ni bilo mogoče kaj bolj uspešnega ukreniti in izvršiti v dobrobit našega društva. Zbirali smo le denarne prispevke, ki so pa tudi le po malem kapali. Pač umevno, saj so bili naši dohodki v minulem letu še neurejeni, življenje pa čimdalje dražje.

Naša »Zaveza« se je bila obrnila do društva s prošnjo, da bi društvo osnovalo učiteljskim sinovom dijaško menzo. — Odbor tej želji ob najboljši volji ni mogel ustreči in je izvršiti, saj se v Ljubljani še za posamezno osebo le z največjo težavo dobi kak prostorček, kamli da bi se dobilo veliko stanovanje, kjer naj bi bili shranjeni otroci naših tovarišev. V tem pogledu tudi še v bodoče ne bo mogoče kaj uspešnega storiti — dokler ne bomo imeli svoje lastne strehe.

Tudi glede duševnega razvedrila za našo mladino nismo mogli kaj več storiti, saj sta se tisk in papir podražila v toliki meri, da nam bo izdajanje tega tako potrebnega in koristnega mladinskega čtiva skoroda onemogočeno. Vendar smo za letos izdali E. Ganglovihi spisov V. zvezek in naši narodni himni »Bože pravde« in »Lepa naša domovina« v dvoglasnem stavku za šolsko mladino.

Navzlic vsem tem težočam ne smemo obupati. Saj je bil naš začetek pred 25 leti tudi težak. Imeli smo mnogo neprilik, pa s pogumno in dobro voljo smo premagali vse. Izdajali smo »krajcarske knjižice«, mladinske spise, tov. Janka Žirovnika Narodne pesmi, ustanovili si svoj »gospodarski program«, prirejali koncerte in še mnogokaj, kar nam je donášalo lepih dohodkov, da imamo danes že precejšen zgradeni kapital in lepo mladinsko knjižnico.

Iz našega društva se je razvila naša Hranilnica in posojilnica in podpirali smo našo tiskarno ob njenem razvitku, danes pa obe lepo prosperata ter nam poklanjata v dar vsako leto primeren znesek.

Za 25 letnico našega društva napravimo si torej trden sklep, da vsak učitelj in učiteljica pristopi k društvu kot član — in to bo že lep letni dohodek, saj nas je vendar lepo številno po celi Sloveniji. Tudi naša okrajna učiteljska društva bi se morala vendar že enkrat toliko ojunačiti v stanovski svoji zavednosti — vsaj ob letošnji naši 25 letnici! — da bi pristopila kot pokrovitelj k našemu baš v sedanjih težkih razmerah tako potrebnemu društvu. Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal — je staro pa resnično geslo, zato pa tovariši: držimo se ga!

Vsem svojim tovarišem in blagim prijateljem, ki so nam skozi vse minulo četrtrstoletje stali zvesto ob strani in nas podpirali, izrekamo svojo najpresrenejšo zahvalo. Bog jih živi!

Naše društvo šteje danes: 35 pokroviteljev, 24 ustanovnih, 182 rednih in 90 podpornih članov.

Za tajnikom je poročal blagajnik Jakob Dimnik tako-le: Slavni občni zbor! Danes stopam pred občni zbor že petindvajsetič kot društveni blagajnik. Z zaključkom letošnjega upravnega leta praznuje naše društvo svojo 25 letnico. Če se ozremo v to 25 letno dobo nazaj, se nam vzbuja v naših srcih prijetna zavest, da smo z ozirom na žalostne razmere, ki smo živeli v njih, ustvarili veliko dobro delo, za katero nam bodo peli hvalo naši potomci. Z veselim srcem gledamo lahko tudi v bodočnost, zakaj vsak dan smo bližje tistemu dnevu, ko se bo začel graditi učiteljski konvikt, v katerem bodo učiteljske sirote in učiteljski otroci sploh tako preskrbljeni, kakor v vravnem očetovem domu. In da se to zgodi čimpreje, v to pomozi Bog!

Po teh uvodnih besedah je poročal blagajnik podrobno o dohodkih in izdatkih v letu 1919. Iz tega poročila posnemamo, da je imelo društvo v tem letu K 32.767:— prejemkov in K 32.279-40 pa izdatkov. Med izdatki so vštete tudi vse vloge v hranilnice. Za mladinske spise se je izkupilo K 25.714:15, nasprotno se je pa izdalo za tisek, vezavo in klišee mladinskih spisov K 17.064:62. Ustanovo za učiteljske sirote na bivšem Kranjskem po 80 K sta prejela visokošola Pretnar Kazimir in Dragotin Fettich-Frankheim.

Vse društveno premoženje znaša K 120.079:05; to svoto je zbral odbor v 25 letih po vinarjih in kronah. »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.«

S tem geslom smo začeli pred 25 leti. Letošnji čisti dohodek znaša K 10.530:87. Poleg tega imamo pa še tudi lepo zalogo mladinskih spisov, ki so vredni najmanj K 30.000.— Denar je plodonosno naložen v naših denarnih zavodih; največjo svoto imamo pa naloženo v Učit. tiskarni. »Slovenec« je pisal da se Učit. tiskarna masti od denarja »Učiteljskega konvikta«, resnica pa je, da se »Učiteljski konvikt« masti od Učit. tiskarne. Ker nam le-ta obrestuje vso svoto po 5%, dočim nam denarni zavodi obrestujejo denar le po 3%. Med vojno je bil naš denar v Učiteljski tiskarni bolj varno naložen, kakor v kateremkoli denarnem zavodu. Pa tudi danes je tako, zakaj staja Učiteljske tiskarne je tako ugodno in ne gospodarstvo in vodstvo v tako spetnih rokah, da nam tiskarna vrne vso svoto takoj, če to zahtevamo. Zategadel smemo biti tiskarni le hvaležni, ker nam hrani in obrestuje denar po 5%.

Sprejeti predlogi in sklepi. Na predlog tov. Lapajneti iz Cerkelj se je sklenilo, da začne odbor takoj študirati vprašanje o najetju primerenega stanovanja, kjer bi imeli učiteljski otroci, ki se šolajo v Ljubljani, svoj dom in svojo kuhinjo. — Ustanova za učit. sirote na bivšem Kranjskem se Pretnarju in Fettich Frankheimu poviša vsakemu na 200 K na leto. Kedar bosta pa ta dva dovršila študije, se pa ustanova sploh opusti, nje glavnica se pa takoj pripíše k »konviktovi« glavnici. — Letna članarina se je povišala za vsakega člana na 4 K.

Volitev odbora. Do zdaj so bili v odboru: Jakob Furlan, predsednik; Luka Jelenc, I. podpredsednik; Ignacij Križman, II. podpredsednik; Anton Gnus, Julij Slapšak, Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Engelbert Gangl, Andrej Rapč, Josip Ambrožič. — Tov. Janko Žirovnika je predlagal, naj se stari odbor, ki je s hvalevredno požrtvovalnostjo opravljal društvene posle, volji z vzklikom nanovo. Zahtevala se je volitev po listkih. Izvoljeni so bili sledeči člani: Gangl, Repovš, Sodnikova, Ambrožič, Furlan, J. Dimnik, Slapšak, Rapč in V. Sadar. Da pa ne bo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« postalo nekaka domena ljubljanskega učiteljstva, zato se bo novi odbor konstituiral na podstavi § 12 društvenih pravil, ki se glasi: »Vsako učiteljsko društvo ima pravico toliko zastopnikov dotičnega učiteljskega društva z virilnim glasom poslati v odbor, kolikorkrat je v § 6. določeno pokroviteljsko plačalo.« (Enkratna pokroviteljska znaša 200 K.) V pošteev pride tudi § 13., ki se glasi: »Društvena opravila oskrbuje devet voljenih odbornikov in zastopniki z virilnim glasom posameznih učiteljskih društev v smislu § 12., ki imajo iste pravice, kakor voljeni odborniki. Ti volijo izmed sebe predsednika, I. in II. podpredsednika, tajnika in blagajnika.« Društva, ki so plačala pokroviteljsko, so se povabila, da imenujejo svoje zastopnike v odbor »Učit. konvikta«.

+ **Izredni občni zbor ljubljanskega učiteljskega društva** je v ponedeljek dne 19. aprila 1920 ob 17. uri v poslopu I. mestne deške ljudske šole na Ledini.

Dnevni red: 1. Volitev predsednika. 2. Članarina za l. 1920. 3. Slučajnosti. Odbor.

Kronika.

= **Šola za neveste.** V Illinois v Severni Ameriki so otvorili šolo za — neveste. V imenovano šolo sprejemajo samo one ženske, katere dokažejo, da so zaročene. V šoli se bode predavalo o vsem, kar je v zvezi z zakonom in z domačim ognjiščem. Tako n. pr., kako je mogoče v harmoniji skupaj živeti, kako je treba soditi značaj in temperament svojega moža, kakšne pravice in dolžnosti ima mož v materijalnem oziru, o gospodarskem štedenju žen, in o njih zahtevah glede gotovega luksusa. Dalje se bode poučevalo tudi o vzgoji otrok, o zdravstvu, o ravnanju s posli; pretresala se bodo pravna vprašanja, kako je mogoče izboljšati imetje itd. Poleg tega se bodo morale gojenke učiti in vaditi v različnem domačem delu.

= **Ljudsko štetje.** V ravnateljstvu za statistiko v Belgradu se vrše vse priprave za ljudsko štetje po celem kraljevstvu.

= **Reclam umri.** Založnik svetovnoznane Reklamove knjižnice Hans Heinrich Reclam je umri v Lipskem v 80. letu svoje starosti. Kolike cene je njegova »Universalbibliothek« za Nemce kakor tudi za druge narode, ni treba poudarjati. Žal, da so danes, pred vojno tako cenene knjižice, vsled gospodarske krize v Evropi, postale luksuz za širše sloje ljudstva.

= **Deželni šolski nadzornik prof. Benča** v Celovcu je šel v pokoj. Ob tej priliki je postal dvorni svetnik. Ko je nasto-

pil pred leti svoje mesto kot deželni šolski nadzornik, je mislil, da bo v kratkem času ugnal vse koroške Slovence. Trn v peti so mu bili zlasti slovenski učitelji. Te je pošiljal v nemške kraje, da se nauče tam »nemščine«. Po slovenskih šolah je pa nameščal Nemce in nemčurje, ki so prav pridno ponemčevali mladino in zasmehovali narod. Toda tudi njega je zadel usoda! Šel je — narod pa še vedno živi in slovensko učiteljstvo je zopet med njim na delu za njegovo boljšo bodočnost!

= **Petdesetkronski in dvajsetkronski bankovci se bodo zamenjavali samo še do vstetega 15. maja t. l.** in prenehajo po tem dnevu nepreklčno biti splošno plačilno sredstvo na naši zemlji. Zato ponovno opozarjamo občinstvo, da se pohiti z zamenjavo, da tudi eventualne falzifikate odda zamenjujočim blagajnam, ker po 13. maju t. l. se niti falzifikati ne bodo več odvezemali. Tudi se prošnje za izjemno naknadno zamenjavo ne bodo sprejemale. Do nadaljnjie odredbe ostanajo zaradi pomanjkanja malih bankovcev v prometu samo še kronski bankovci po 10 K, 2 K in 1 K. Vsi drugi bankovci pa prenehajo po 13. maju t. l. nepreklčno biti splošno plačilno sredstvo na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Delegacija ministrstva financ v Ljubljani.

+ **Nova stanovanjska naredba deželne vlade.** Deželna vlada je sprejela v svoji seji dne 6. t. m. osnutek naredbe za izpolnjenje predpisov o odpovedi stanovanj. Vsebinska je na kratko ta, da sme stanovanjska oblast odpovedati za stanovanje pripravne prostore v tuji hiši. I. osebam, ki imajo dokazano čez 1 milijon kron premoženja; 2. uslužbencem zasebnih tu- in inozemskih denarnih zavodov, zavarovalnih družb in večjih gospodarskih podjetij v občeh, ne oziraje se na njih premoženje. Naredba ima namen indirektno prisiliti dotične zavode in premožne zasebnike, da zgradijo še v tekočem letu za svoje nastavljenice potrebna stanovanjska poslopja. Obsega tudi več določb za varstvo teh nastavljenic, da ne bodo trpeli nobene škode, če bodo zavodi pripravljene delovati v smislu naredbe.

= **Načrt ustave.** Dela komisije za načrt ustave kraljestva SHS so že v toliko napredovala, da bosta načrt dobila ministrski predsednik in minister za konstituantno v svrhu pregleda in predhodne ugotovitve besedila, predno se predloži na vpogled regentu in ministrskemu svetu za določitev nadaljnjega postopanja v tem važnem vprašanju. Poleg tega načrta izdeluje komisija za ustavo tudi načrt poslovnika za konstituantno, nadalje načrt zakona o oblastvenih samoupravah, načrt zakona o državnem svetu in načrt zakona o glavni kontroli. LDU.

Iz Jugoslavije.

— **Zavezinemu učiteljstvu!** V petek ob 8. zv., dne 16. t. m. se bo vršil v veliki dvorani hotela Union javen shod »Društva javnih nameščencev«. Zavezino učiteljstvo ljubljansko in iz bližnje okolice ljubljanske vabimo na ta shod, kjer se bo govorilo tudi o našem gmotnem položaju. **Vodstvo Zaveze.**

— **Nove zahteve je stavilo društvo državnih uslužbencev deželni vladi za Slovenijo.** Zahteva se, da se odpravi diferenciranje dražinskih doklad na eni strani, na drugi strani povišek službenih prejemkov, in sicer od 40 do 75 odstotkov po činovnih razredih. Preračunano je, da je za uradniško družino, broječo tri osebe, eksistenčni minimum 2050 K mesečno, in to le za hranjo in kurjavo.

— **Preklje razpisa nadučiteljskih in učiteljskih služb.** Z ozirom na tukajšnji odlok z dne 20. marca 1920, št. 3590, se preklicuje razpis sledečih nadučiteljskih in učiteljskih služb in sicer: 1.) nadučiteljske službe pri Sv. Petru, tik Radgona, okr. Gor. Radgona; 2.) učiteljske službe v Ločah, šolski okraj Konjice; 3.) nadučiteljske službe v Pobrežju (dekliška ljudska šola), šolski okraj Maribor-okolica; 4.) učiteljske službe v Šmartnem pri Slovenj-Gradcu, šolski okraj Slovenj-gradec. Dalje se pripominja, da je na ljudski šoli v Leitersberg-Krčevini, šolski okraj Maribor-okolica, za nadučitelja na razpolago prosto stanovanje v šolskem poslopu in mu torej ne gre stanarina. — Višji šol. svet v Ljubljani, 11. aprila 1920.

— **Nadučiteljska služba** je razpisana do 20. t. m. na šestrazrednici v Ločah, okraj Konjice (Slov. Štaj.). Prosto stan., velik vrt, zidani hlevi, železniška postaja tik šole.

— **Služba nadučiteljice** je razpisana do 20. t. m. na šestrazredni dekliški šoli v Konjicah (Slov. Štaj.) s prostim stan. in vrtem. Trg je ob železniški postaji.

— **Učiteljsko društvo za Maribor i. b.** o. je poslalo v smislu sklepa društvenega zbora višjemu šol. svetu nastopno vlogo, ki jo naj upošteva vsak poštenjak iz učiteljskega kroga.

* Resolucije smo izročili v smislu sklepa seje upravnega odbora Zaveze z dne 1. aprila t. l. vodstvu Zaveze. — Uredn.

* Pokrovitelji plačajo 200 K enkrat za vselej; ustanovniki letno 10 K, letni člani pa od letos dalje 4 krone na leto.